

פרשה מבוארת

ע"פ רבנו האברבנאל

שתי הלכות ביום

לע"נ הרב יעקב יצחק בן ר' אברהם דוד ז"ל ורעייתו מרת ברוריה בריינה בת ר' שלמה הכהן ע"ה

גליון 49

פרשת שמיני

"וַתֵּצֵא אִשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַתֹּאכַל עַל הַמִּזְבֵּחַ אֶת הָעֹלָה וְאֶת הַחֲלָבִים וַיֵּרָא כָּל הָעַם וַיִּרְאוּ וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם" (ויקרא פרק ט, כד)

שאלה: מדוע היה קידוש המשכן והמזבח על ידי ירידת האש מן השמים, שאכלה את הקרבנות, וכן מצאנו בימי שלמה המלך לאחר שנבנה בית המקדש הראשון שנאמר "וּכְכֹלֹת שְׁלֹמֹה לְהִתְפַּלֵּל וְהָאֵשׁ יָרְדָה מִהַשָּׁמַיִם וַתֹּאכַל הָעֹלָה וְהַזִּבְחִים וַיִּכְבֹּד ה' מְלֵא אֶת הַבַּיִת", וכן בימי אליהו הנביא נעשה קידוש ה' על ידי האש, שנאמר "וַתִּפֹּל אֵשׁ ה' וַתֹּאכַל אֶת הָעֹלָה וְאֶת הָעֵצִים וְאֶת הָאֲבָנִים וְאֶת הָעֶפְרָר וְאֶת הַיֵּמִים אֲשֶׁר בְּתֵעֵלָה לַחֲקָה, וַיֵּרָא כָּל הָעָם וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ ה' הוּא הָאֱלֹהִים ה' הוּא הָאֱלֹהִים", ויש להתבונן בכל המקומות הללו, מדוע היה הקידוש האלוקי על ידי ירידת אש בדוקא.

תשובות: א. המחנה האלוקי וקבוץ המלאכים נמשל תמיד לאש, וכמו שנאמר במעמד הר סיני 'וּמִרְאָה כְבוֹד ה' כָּאֵשׁ אֲכַלֶּת בְּרֹאשׁ הַקֶּהָר לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל', וכן יחזקאל במעשה מרכבה ראה 'אֵשׁ מִתְּלַקְחַת וְנִגְהָ לֹו סָבִיב וּמִתּוֹכָהּ קָעִין הַחֲשָׁמַל מִתּוֹךְ הָאֵשׁ'. לכן באה האש במשכן ובבית המקדש, להראות ששם שורה השכינה וכבוד ה' עם רבבות קדש. ולכן כשראו זאת ישראל נפלו על פניהם, כי השתחוו לאותה האש המורה על שכינת השם ומלאכיו. ב. כיון שהאדם בטבעו מסתפק האם אכן ה' משגיח בפרטי מעשי בני האדם, מחמת גדלות ה' ושפלות בני האדם, ולכן, כדי להשריש בלב עם ישראל את האמת אודות השגחתו הפרטית בבני האדם, הוריד אש מן השמים על המזבח, שיראו בעיניהם שכמו שהאש היא רוחנית וקלה ובודרך כלל עולה מלמטה למעלה, ועתה היא יורדת מלמעלה למטה, כך השגחת ה' - הגם היותו רוחני ומרומם - יורדת למטה להשגיח במעשי בני האדם. ג. כיון שהתורה נמשלה לאש, כמו שנאמר 'מִיֵּינֵינוּ אֵשׁ דֵּת לָמוֹ', וכן נאמר 'הֲלוֹא כֹה דִבְרֵי כָאֵשׁ נֶאֱמַר ה'", וכאשר הוקם המשכן בשלמותו, וישראל התקרבו לה' על ידי הקרבת הקרבנות, ירדה להם אש מהשמים להורות להם שהשלימות האמיתית היא בשמירת התורה, המשולה לאש. ד. כיון שהיו בבני ישראל בני אדם שהסתפקו איך יתכן שה' - שהוא רוחני ומרומם - ירצה בהקרבת קרבנות גשמיים, ואיך יהיו לריח ניחוח לפניו, ולכן הוריד ה' אש מהשמים, להראות לכל העם שרצה האלוקים את מעשיהם והתרצה בהם, ושלח אש שתאכל את הקרבנות, ולכן היו העם מרננים ומודים לה' על כך. (שאלה ז).

"וַיִּקְחוּ בְנֵי אֶהֱרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אִישׁ מִחֲתָתוֹ וַיִּתְּנוּ בָהֶן אֵשׁ וַיִּשְׂמוּ עָלֶיהָ קִטּוֹרֶת וַיִּקְרִיבוּ לִפְנֵי ה' אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֲתֶם, וַתֵּצֵא אִשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַתֹּאכַל אֹתָם וַיָּמָתוּ לִפְנֵי ה'" (ויקרא פרק י, א-ג)

שאלה: מה היה חטאם של נדב ואביהוא שמחמת כן מתו, וכיצד רמוז הדבר בלשון הפסוקים.

תשובה: נרמזו בפסוק ששה דברים שבגללם התחייבו נדב ואביהוא מיתה: א. כיון שבאותו יום שנחנך המשכן והתחיל אהרן הכהן את עבודתו במשכן היו כל העבודות נעשו רק על ידו ולא על ידי בניו, והיה בכך חוסר כבוד כלפי אביהם, וזה נרמז במה שנאמר שהיו 'בני אהרן'. ב. חטאו בכך שהקריבו שניהם יחד את הקטורת, ולעולם אין הקטורת באה על ידי שני כהנים, אלא על ידי כהן אחד בלבד, ודבר זה נרמז במה שנאמר 'איש מחתתו'. ג. הקטרת נעשית על ידי שנותנים תחילה גחלים, ועליהם מניחים את הקטורת, והם הפכו את הסדר ושמו תחילה קטורת ואחר כך הניחו עליה את האש, ודבר זה נרמז בכך שנאמר 'ויתנו בהן אש, וישימו עליה קטורת', כלומר, שכבר שמו עליה בתחילה קטורת, ואחר כך נתנו שם את האש. ד. גם כאשר מקטירים את הקטורת, עושים זאת ב'קדש', על מזבח הזהב,

ורק פעם בשנה ביום הכפורים נכנס הכהן הגדול לקדש הקדשים להקטיר, והם נכנסו לקדש הקדשים ללא ציווי, ודבר זה נרמז במה שנאמר 'ויקריבו לפני ה'". ה. כאשר מקטירים קטורת לוקחים אש רק מעל גבי המזבח החיצון, ואסור להביא אש אחרת לצורך הקטורת, והם הביאו אש מחוץ לבית המקדש, ודבר זה נרמז בכך שנאמר 'אש זרה'. ו. באותו יום שימש משה רבינו ככהן גדול, ומלבד עבודות מסוימות שצויה על אהרן לעשות עשה משה רבינו את כל העבודות, וכיון שאפילו לאהרן הכהן לא היתה רשות להקטיר קטורת באותו יום ללא ציווי מיוחד ממשה רבינו, כל שכן שלהם לא היתה רשות לעשות זאת, ודבר זה נרמז בכך שנאמר 'אשר לא צוה אותם', כי באותו יום כל העבודות נעשו רק על ידי ציווי מיוחד של משה רבינו בשם ה'.

"וְכִי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר לָכֶם לְאֹכְלָהּ הַנוֹגֵעַ בְּנִבְלָתָהּ יִטְמָא עַד הָעֶרֶב" (ויקרא פרק יא, לט)

שאלה: מדוע בהמה שמתה מעצמה מטמאת את הנוגע בה, ואילו בהמה שנשחטה כדין אינה מטמאת, והרי שתיהן מתות עתה, ומה ההפרש ביניהן.

תשובה: כיון שהבהמה שנשחטת על ידי אדם, הרי היא נשחטת בהיותה בבריאותה ובחוזקה אין בה כל חולי או הפסד בגופה, ואינה מטמאת. אבל בהמה שמתה מעצמה, בדרך כלל זהו מפני חולי או נזק אחר שיש בגופה, ודבר זה גורם לעיפוש וקלקול הגוף, ולכן הנוגע בבשר הנבלה נטמא. (שאלה ו).

"וַיִּדְבַּר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן לֵאמֹר אֱלֹהֵם, דַּבְּרוּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הַחֵיָה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ מִכָּל הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר עַל הָאָרֶץ" (ויקרא

פרק יא, א-ג)

שאלה: מה הטעם בכך שנאסרו באכילה חלק מבעלי החיים, בחיה ובבהמה, בעופות ובדגים. ולא מסתבר שזהו מחמת שאין הם בריאים לגוף, שהרי אנו רואים את אומות העולם אוכלים את כל בעלי החיים הללו ואינם נעשים חולים או חלשים מחמת כן. ועוד, שהרי לא נימנו בכתוב הנחשים והעקרבים המזיקים יותר בארסיותם, וכן לא אסרה התורה את אכילת העשבים והצמחים המזיקים וממיתים ברעל שיש בהם.

תשובה: לא באה התורה במצוות אלו לרפא את הגוף ולבקש את בריאותו, אלא לבקש את בריאות הנפש ותחלואיה, ולכן אסרה את המאכלים שמתעבים ומשקצים את הנפש הטהורה, ויוצרים במזג האנושי אטימות וקלקול התאוות, ועושים באדם מזג רע, שממנו תתהווה רוח טומאה המטמאת את הדעות והמעשים, ומרחיקה את רוח הטהרה והקדושה, שעליה ביקש דוד המלך 'ורוח קדשך אל תקח ממני', ועל כך ביקש 'לב טהור ברא לי אלוקים ורוח נכון חדש בקרבי'. ולכן נאמר 'אל תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ ולא תטמאו בהם', ולא קראם הכתוב מזיקים או גורמים למחלות, אלא טמאים, להורות שטעם איסורם אינו מחמת הגוף, אלא מחמת הנפש, שיהיו המאכלים טהורים היוצרים באדם דם זך ומזוקק. ובנוסף לכך היו המאכלים הללו באותו זמן מדרכי עובדי עבודה זרה, ולכן נקראו מאכלים אלו במקומות מסוימים בלשון 'תועבה', כפי שנקראת העבודה זרה בלשון התורה. (שאלה ח).

